

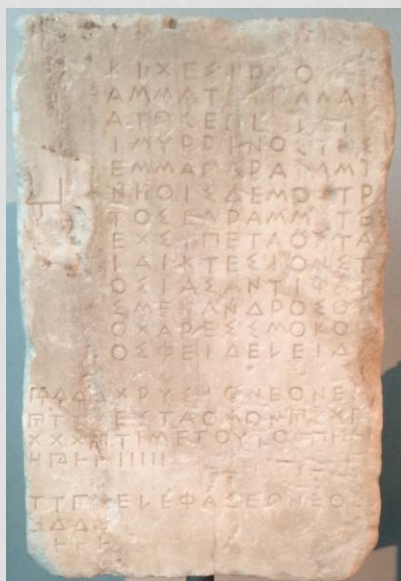
FISKALNA TRANSPARENTNOST, ODGOVORNOST I PARTICIPACIJA

Adrian Fozzard,
Svetska banka, 27. maj 2014. godine

1

OBRAZLOŽENJE

Osnovna prava

- Sloboda informacija
- Pravno spovođenje

Instrument upravljanja

- Informiše u vezi odlučivanja i političkog procesa
- Omogućava odgovornost
- Unapređuje učinak
- Umanjuje rizik od korupcije

Instrument politike

- Komunicira prema drugim ekonomskim učesnicima
- Informiše u vezi odluka
- Umanjuje ekonomske rizike i troškove

2

DOKAZI

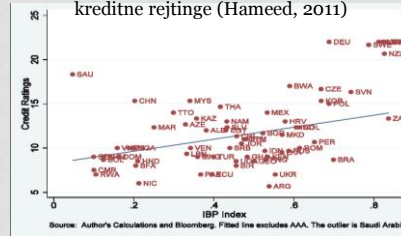
Studije upoređivanja među zemaljama:

- bolji **kreditni rejtinzi** i **niži prihodi na obveznice** (Hameed 2005, 2011)
- bolja **fiskalna disciplina** (Dabla-Norris et al, 2010)
- niži **javni dug** (MMF 2012)
- smanjivanja u **troškovima pozajmljivanja** (Glennerster i Shin, 2008)
- pozitivni krajni rezultati na **razvoj ljudskih kapaciteta** (Fukuda-Parr et al. 2011)

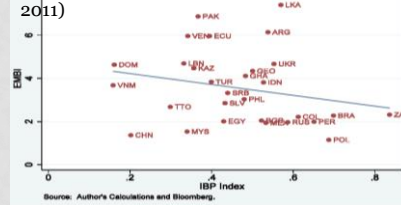
Studije slučaja:

- umanjena **budžetska rasipanja** (Reinnaka et al 2002; Joshi 2010)
- povećani **poreski prihodi** (Schneider i Baquero 2006)

Indeks otvorenosti budžeta u odnosu na kreditne rejtinge (Hameed, 2011)

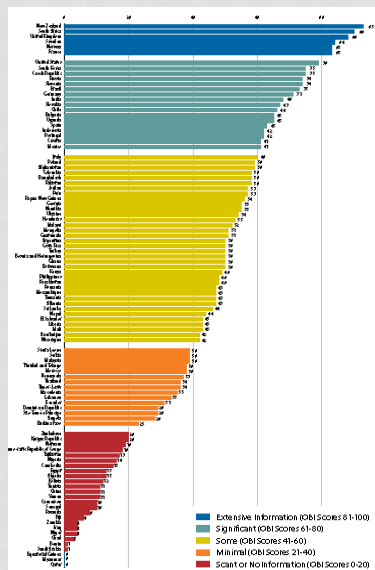

Indeks otvorenosti budžeta u odnosu na EMBI premije na rizik državnih obveznica (Hameed, 2011)

3

NORMATIVNI OKVIR

Standardi

GFS 1986, 2001
IPSAS, 2000 ...

Norme

MMF Fiskalne 1999, 2007, 2014
OECD Budžet 2000

Dijagnostika

IMF ROSC
PEFA 2005, 2014
Anketa o otvorenosti budžeta
2006 ...

Principi:

Globalna inicijativa za fiskalnu
transparentnost, 2013

4

OTVORENOST

Jasnost uloga i odgovornosti

- Jasnan, otvoren regulatorni i institucionalni okvir

Procesi otvorenog budžeta

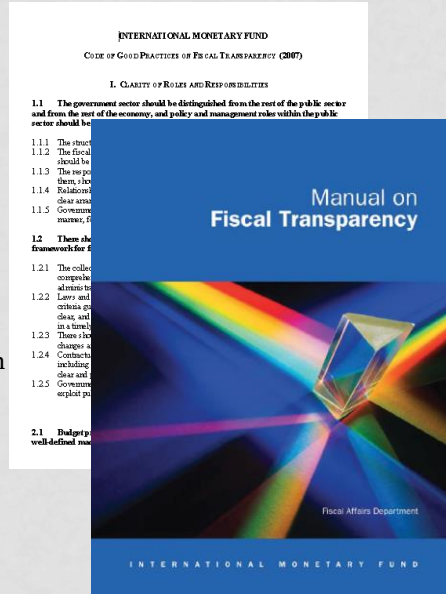
- Dobro definisani vremenski raspored
- Jasni ciljevi politike
- Jasne procedure

Javna dostupnost informacija

- Sveobuhvatnost blagovremenih informacija koje olakšavaju sprovođenje analize

Nezavisno osiguravanje integriteta

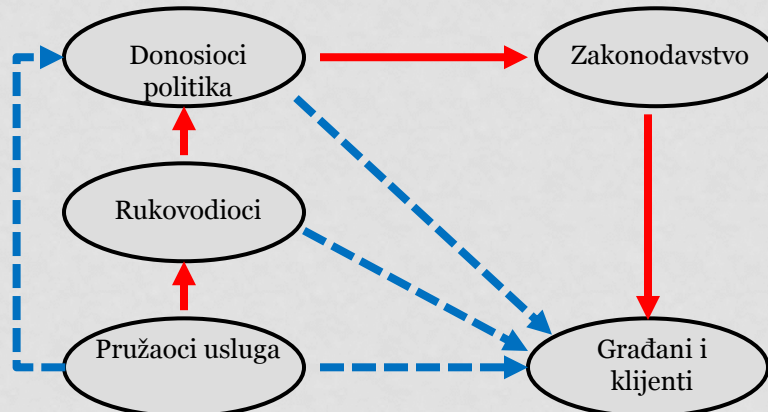
- Standardi u vezi kvaliteta podataka
- Interne kontrole
- Eksterni nadzor

5

ODGOVORNOST

Za javna sredstva i rezultate ....

... preko prava glasa i vršenja izbora.

Vrhovna revizorska institucija

- Deklaracije iz Lime i Meksika

Statistički autoritet

- ROSC

6

BUDŽETSKA DOKUMENTA

Dostupnost ključne budžetske dokumentacije
Anketa o otvorenosti budžeta 2012

Zemlja	Predbudžetski izveštaj	Predlog budžeta izvršne vlasti	Gradanski budžet	Usvojen budžet	Izveštaji tokom godine	Pregled tokom godine	Izveštaj na kraju godine	Revizorski izveštaj
Albanija	●	●	●	●	●	●	●	●
Azerbejdžan	●	●	●	●	●	●	●	●
Bosna i Herc.	●	●	●	●	●	●	●	●
Bugarska	●	●	●	●	●	●	●	●
Hrvatska	●	●	●	●	●	●	●	●
Gruzija	●	●	●	●	●	●	●	●
Kazahstan	●	●	●	●	●	●	●	●
Republika Kirgiz	●	●	●	●	●	●	●	●
Makedonija	●	●	●	●	●	●	●	●
Rumunija	●	●	●	●	●	●	●	●
Rusija	●	●	●	●	●	●	●	●
Srbija	●	●	●	●	●	●	●	●
Tadžikistan	●	●	●	●	●	●	●	●
Tuska	●	●	●	●	●	●	●	●
Ukrajina	●	●	●	●	●	●	●	●

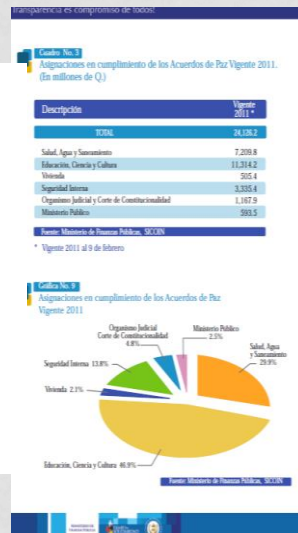
● Dostupno za javnost   ● Samo za internu upotrebu   ● Nisu pripremljeni

7

KVALITET INFORMACIJA

- Dostupne
- Sveobuhvatne
- Relevantne
- Blagovremene
- Sadržajne
- Pouzdane
- Razumljive

8

POKRIVENOST INSTITUCIJA

Struktura javnog sektora prema GFS-u

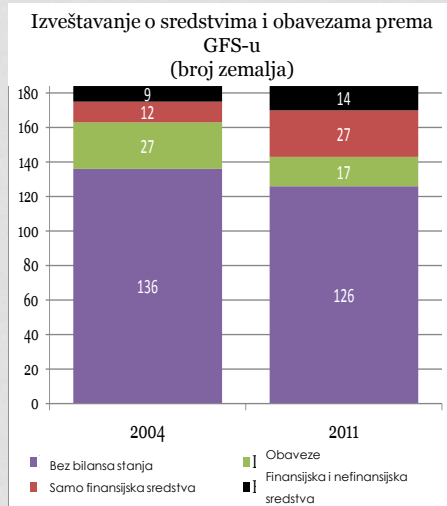
Različiti zahtevi koji se odnose na upravljanje

- Lokalne vlasti
- Vanbudžetski fondovi
- Fondovi socijalne zaštite
- Državni investicioni fondovi
- Autonomni subjekti
- Državna preduzeća

9

POKRIVENOST OPERACIJA

- 🔴 Sredstva
- 🔴 Obaveze
- 🔴 Preuzete obaveze
- 🔴 Poreski rashodi
- 🔴 Kvizifiskalne operacije
- 🔴 Nabavka

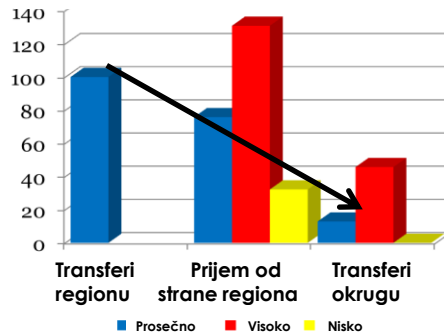

10

PADAJUĆI TREND

Budžetski podaci centralne vlade neophodno ne odražavaju realnost sa terena ...

Transferi centralne vlade okružnim zdravstvenim institucijama

Izvor: Hippolyte Fofack (2008)

Osnovna istina?

- Dostupnost podataka za tačku pružanja usluga
- Povezivanje podataka o rashodima i učincima
- Postavljanje standarda za pružanje usluga
- Upoređivanje pružaoca usluga
- Objavljivanje tabela po klasama

11

E-OBJAVLJIVANJE

Da li postoji posebno opredeljen website posvećen javnim finansijama?

Postoji posebno opredeljen website sa linkovima prema izveštajima koji se odnose na budžet, a koji su vidljivi sa početne stranice (home page) 125

Linkovi koji se odnose na javne finansije nisu uočljivi sa početne stranice (home page), kao ni na posebnim website-ovima bez direktnih linkova 41

Ne postoji posebno opredeljen website za deljenje informacija u vezi sa javnim finansijama 32

Izvor: FMIS i podaci Otvorenog budžeta

Šta je izvor podataka o javnim finansijama?

Dinamični website povezan sa FMIS bazom podataka: interaktivna opcija upita u vezi izveštaja 12

Dinamični website sa određenim vezama sa bazom podataka za predstavljanje podataka na osnovu prethodno definisanih lista (uglavnom PDF, XLS) 22

Statički website koji nije povezan sa bazom podataka radi objavljivanja podataka iz nedefinisanih izvora (uglavnom PDF) 132

Bez objavljivanja informacija u vezi javnih finansija 32

Izvor: FMIS i podaci Otvorenog budžeta

Otvorenost podataka

- Podaci su predstavljeni u pristupačnom, prikladnom i obliku koji je pogodan za modifikovanje
- Slobodna i sveobuhvatna ponovna upotreba, redistribucija i unakrsno mešanje sa ostalim grupama podataka
- Promovisanje inovativnih aplikacija preko nadmetanja (*Aplikacija za razvoj Svetske banke*), saradnje sa vladinim statističkim organizacijama i ohrabivanje korišćenja komercijalnih aplikacija

12

ANALIZE MERA POLITIKA

Vlada

- Pregledi potrošnje
- Evaluacije programa
- Rodno budžetiranje

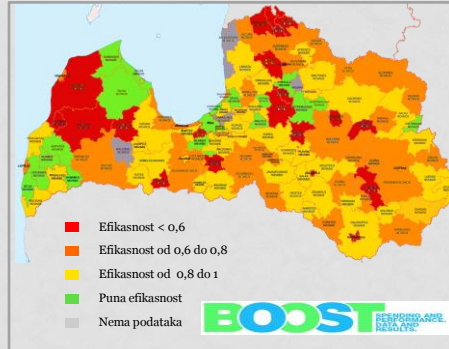
Civilno društvo

- Kratki pregledi budžeta
- Alternativni budžeti

Međunarodne organizacije

- Pregledi javnih rashoda
- Praćenje javnih rashoda
- Procene uticaja siromaštva i društvenih kretanja

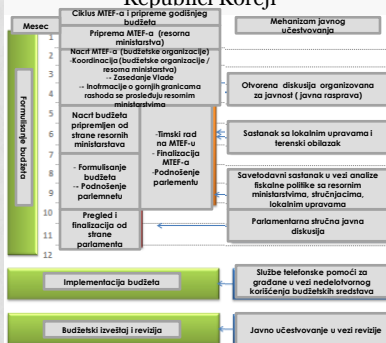
Relativna efikasnost škola koristeći se analizom operativnog okruženja u Letoniji

13

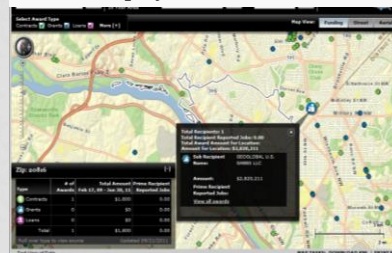
UKLJUČENOST

Strukturisane budžetske konsultacije u Republici Koreji

- Paneli stručnjaka
- Javne rasprave
- Ankete
- Fokus grupe
- Participatorne procene

Zakon o ponovnom uspostavljanju i obnavljanju društvenog praćenja projekata (2009)

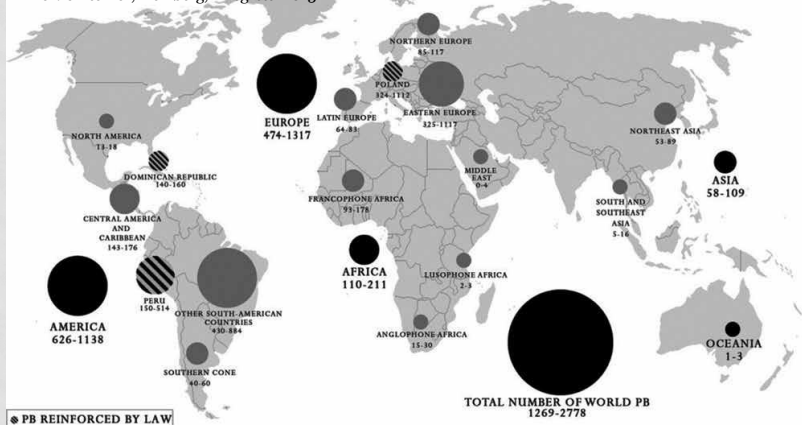

14

- Službe telefonske pomoći
- Društveno praćenje
- Društveno revidiranje

PARTICIPATIVNO BUDŽETIRANJE

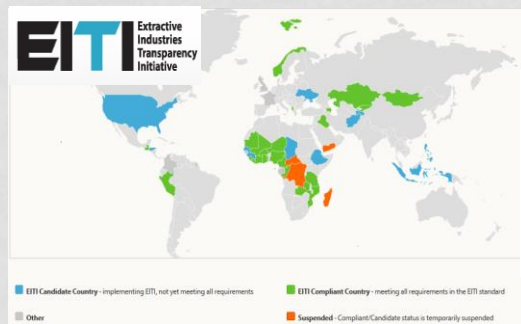
Izvor: Sintomer, Herzberg, Allegretti 2013

- Odabir projekta, alokacija budžeta
- Građani glasaju o prioritetima, odluke su obavezujuće
- Propisano opštinskim propisima / nacionalnim zakonom (Peru, Dominikanska Republika, Poljska)

15

INICIJATIVE KOJE UKLJUČUJU VIŠE ZAJINTERESOVANIH STRANA

- Proaktivno objavljivanje informacija koje se odnose na javne nabavke
- Reaktivno objavljivanje informacija
- Nezavisno pružanje osiguranja uključujući pregled projekta

- Civilno društvo, Vlada i partenri EITI inicijative (Inicijativa za transparentnost ekstraktivnih industrija) u praćenju prihoda
- Objavljivanje obavljenih plaćanja od strane kompanija i prikupljenih prihoda vlade
- Nezavisno osiguravanje i usaglašavanje
- Učestvuju sve kompanije (uključujući državna preduzeća)

GLOBAL INITIATIVE FOR FISCAL TRANSPARENCY

- Principi
- Zastupanje i sredstva
- Vlade, civilno društvo, međunarodne finansijske institucije

16